

มาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะอาหารครัวเรือน :
ศึกษากรณีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี
**Legal Measure for Combating Food Waste From Household
: Study of Tax Incentive**

ตริงตา พงศ์รัตนเดชาชัย และ เสถียรภาพ นาลวง

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

Truingta Pongratanadachachai and Sthianrapab Naluang

Assumption University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: truingta.p@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีอาหารที่ถูกผลิตเพื่อการบริโภคนั้นถูกทำให้กลายเป็นขยะอาหารจำนวนมาก โดยสาเหตุหลักของปริมาณขยะอาหารที่มากขึ้นนั้นมาจากครัวเรือน ด้วยเหตุดังกล่าว หลายประเทศจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาขยะอาหาร และเกิดแนวคิดในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการนำมาตรการทางกฎหมายภาษีมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเพื่อลดปริมาณขยะอาหาร งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษีในการจัดการขยะอาหารที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีเพียงแนวทางการจัดการขยะจากอาหารอย่างกว้างๆ ผ่านนโยบายของภาครัฐเท่านั้น ซึ่งประมวรัชฎากรณ์นั้นยังไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมเกี่ยวกับมาตรการการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อจัดการปัญหาขยะอาหารแต่อย่างใด ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายด้านภาษี ในการจัดการปัญหาขยะอาหารที่ชัดเจน โดยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวรัชฎากรณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีในบทบัญญัติมาตรา 47 แห่งประมวรัชฎากรณ์

คำสำคัญ: ขยะอาหาร; สิทธิประโยชน์ทางภาษี; กฎหมายภาษี

* วันที่รับบทความ : 6 เมษายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ 27 เมษายน 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 28 เมษายน 2566

Received: April 2023; Revised: April 27 2023; Accepted: April 28 2023

Abstracts

Nowadays, food produced for consumption is turned into a large amount of food waste. The main reason for the increase in food waste is from households. Therefore, many countries have begun to focus on solving the problem of food waste. And put forward the idea of formulating various legislative measures, tax measures as a solution to reduce food waste. Therefore, this research aims to study tax incentive measures for food waste management that are appropriate for Thailand. By comparing Thai and related foreign laws.

According to the research, Thailand only has a broad approach to food waste management through government policies. The Revenue Code does not contain comprehensive provisions on tax incentive measures to tackle food waste. The author views that Thailand needs to establish tax legislation measures. To tackle the problem of food waste clearly. By amending the Revenue Code with respect to the determination of Tax incentives in Article 47 of the Revenue Code.

Keyword: Food waste; Tax incentives; Tax law

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันมีอาหารที่ถูกผลิตเพื่อการบริโภคนั้นถูกทำให้กลายเป็นขยะอาหารจากหลายสาเหตุ เช่น ในกระบวนการผลิตสินค้าทางการเกษตรอาจเกิดจากการผลิตสินค้าในปริมาณที่มากเกินไป การหมดอายุ ในช่วงการจำหน่าย การเน่าเสียในขั้นตอนการบริโภค การขาดการวางแผนในการซื้ออาหารของผู้บริโภคที่นิยมซื้อเพื่อจำนวนผู้บริโภคในครัวเรือนทำให้มีอาหารที่เหลือทิ้งจากการบริโภคไม่ทันวันหมดอายุ เป็นต้น กรณีเหล่านี้ก่อให้เกิดปริมาณขยะอาหารที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการสูญเสียอาหารและขยะอาหารนั้นยากที่จะระบุตัวเลขได้อย่างแน่นอน แต่องค์การอาหารแห่งสหประชาชาติ (United Nation Food Organization : FAO) ได้ประเมินไว้ว่าในแต่ละปีทั่วโลกผลิตขยะอาหารอย่างน้อย 30% จากอาหารทั้งหมด (กรีนพีซ, 2563: ออนไลน์) สอดคล้องกับรายงาน Food waste index report (UNEP) ที่ประมาณการว่า ขยะอาหารในปี 2562 มีปริมาณ 931 ล้านตัน โดย 61% มาจากครัวเรือน 26% มาจากภาคบริการอาหาร และ 13% มาจากการขายปลีก (กรุงเทพธุรกิจ, 2564 : ออนไลน์) ผลกระทบจากอาหารที่ถูกทิ้งทั้งหมดตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทางโดยเฉพาะเศษอาหารที่เกิดการเน่าเสียจะปล่อยก๊าซมีเทนที่จะกลายเป็นก๊าซเรือนกระจกเมื่อเข้าสู่ชั้นบรรยากาศ สามารถทำให้โลกร้อนมากกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กว่า 25 เท่า โดยในแต่ละปีจะมีขยะอาหารที่ต้องถูกฝังกลบ ประมาณ 1,300 ล้านตัน ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษคิดเป็น 8% ของก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดที่ปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศ ส่วนข้อมูลปัญหาขยะอาหารของประเทศไทยนั้นมีข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ ระบุว่าในปี พ.ศ. 2560 ไทยมีขยะอาหารคิดเป็นร้อยละ 64 ของปริมาณทั้งหมด หรือ 254 กิโลกรัมต่อคนต่อปี (SDG MOVE, 2564: ออนไลน์) ดังนั้น ขยะอาหาร หรือ food waste จึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

จากปัญหาปริมาณขยะอาหารที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี จึงเกิดแนวคิดในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการนำมาตรการทางกฎหมายภาษีมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ได้แก่ มาตรการการจัดเก็บภาษีขยะ มาตรการการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการแก้ปัญหาขยะอาหาร โดยหลายประเทศเริ่มนำมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษีมาใช้ในการแก้ปัญหาขยะอาหารแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา มีการกำหนดมาตรการกฎหมายการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อส่งเสริมการบริจาคอาหารส่วนเกินให้แก่องค์กรสาธารณกุศล และสามารถนำมารับสิทธิประโยชน์ทางภาษีได้ อันสะท้อนให้เห็นว่า แรงจูงใจทางด้านภาษีมีประสิทธิผลในการส่งเสริมการบริจาคอาหาร และการรีไซเคิลอาหาร เพื่อลดปริมาณขยะอาหารได้

จากการศึกษาพบว่า การจัดการขยะอาหารของประเทศไทยมีเพียงการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับ การจัดการมูลฝอย ในเรื่องการจัดเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย รวมถึงการกำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการดังกล่าว โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นการกำหนดตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 -2564) ซึ่งจัดทำขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2557 จึงแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังขาดกฎหมายเฉพาะในการจัดการปัญหาขยะอาหารที่ชัดเจน มีเพียงแนวทางการจัดการขยะจากอาหารอย่างกว้างๆ ผ่านแนวนโยบายของภาครัฐเท่านั้น นอกจากนี้ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายด้านภาษีอากร เพื่อให้สิทธิประโยชน์และจูงใจให้เกิดการลดปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายของประเทศไทยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและมีมาตรการทางภาษีเพื่อบรรเทาภาระทางภาษี เช่น การหักลดหย่อนที่เกี่ยวกับการศึกษา การสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การลดหย่อนเงินบริจาคการกุศล หรือการยกเว้นภาษีจากรายจ่ายที่จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จ่ายประกันสุขภาพ/ประกันชีวิต เป็นต้น แต่จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันประมวลกฎหมายนั้นยังไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมเกี่ยวกับมาตรการการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อจัดการปัญหาขยะอาหารแต่อย่างใด ทำให้ประชาชนขาดแรงจูงใจในการดำเนินการเพื่อลดปริมาณขยะอาหาร และการแก้ไขปัญหาขยะอาหารยังไม่มีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจจะศึกษาถึงสถานการณ์ปัญหาขยะอาหารในปัจจุบัน และหาแนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนเพื่อพัฒนามาตรการทางกฎหมายด้านภาษีเพื่อการส่งเสริมการลดปริมาณและการจัดการขยะอาหาร โดยศึกษาจากมาตรการทางกฎหมายด้านภาษีของประเทศไทย คือ ประมวลกฎหมาย โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการการจัดเก็บภาษีและมาตรการบรรเทาภาระทางภาษีหรือมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การให้สิทธิลดหย่อนภาษี การให้เครดิตภาษี เป็นต้น ซึ่งหากประเทศไทยมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายด้านภาษีที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการแก้ปัญหาขยะ

อาหารที่ชัดเจนและเป็นการเฉพาะเจาะจง จะช่วยให้สามารถจัดการปัญหาขยะอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับขยะอาหารและการจัดการขยะอาหาร
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอาหารกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหามาตรการกฎหมายในการจัดการขยะอาหารของประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนามาตรการด้านภาษีเกี่ยวกับมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษีในการจัดการขยะอาหารที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะอาหารครัวเรือน : ศึกษากรณีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก ได้แก่ ตำรา รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการและวิทยานิพนธ์ ในรูปแบบของเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์สารสนเทศ (Internet) ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษาวิจัยนี้ และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ เปรียบเทียบและอธิบายเพื่อให้ได้ข้อสรุปของการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทความชิ้นนี้มุ่งศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอาหารครัวเรือน โดยศึกษามาตรการทางกฎหมายในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เกี่ยวกับมาตรการการลดหย่อนภาษีและการเครดิตภาษีแก่ผู้เสียภาษีบุคคลธรรมดา โดยศึกษาจากมาตรการทางกฎหมายในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา โดยนำมาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะอาหารครัวเรือน : ศึกษากรณีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะอาหาร

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ให้คำจำกัดความของขยะอาหาร (Food Waste) หมายถึง การลดลงของปริมาณหรือคุณภาพของอาหารอันเป็นผลมาจากการตัดสินใจและการกระทำของผู้ค้ารายย่อย ผู้ให้บริการอาหารและผู้บริโภค ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอาหาร เช่น การตัดสินใจเลือกอาหารสดโดยการพิจารณาเฉพาะที่รูปร่าง ขนาดและสีที่ดี ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียอาหารไประหว่างกระบวนการผลิต การตัดสินใจทิ้งอาหารจากวันที่กำหนดว่า ควรบริโภคก่อน : “best-before” ในขณะที่อาหารนั้นยังมีคุณภาพของผู้บริโภค รวมทั้งการตัดสินใจทิ้งอาหารที่ยังมีคุณภาพจำนวนมากจากครัวเรือนของผู้บริโภคเอง (Food and Agriculture organization of the United Nations, 2019: ออนไลน์)

ขยะอาหาร (Food Waste : FW) คือ การก่อเกิดขยะอาหารจากการบริโภค (consumption) หรือผลิตภัณฑ์อาหาร (food product) ที่ผู้บริโภคทิ้งให้หมดอายุและไม่สามารถบริโภคต่อได้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2562 : 2-2)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขยะอาหาร คือ เศษอาหารที่ไม่สามารถนำมาบริโภคต่อได้ อาจเป็นสิ่งที่เหลือจากการบริโภค ตลอดจนผู้ให้บริการอาหารเช่น ร้านอาหาร/ภัตตาคาร/โรงแรม ที่มีอาหารที่ถูกทิ้งให้เน่าเสียหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ใด ๆ อันส่งผลให้เกิดการสูญเสียอาหาร แต่ในขณะเดียวกันขยะอาหารส่วนหนึ่งมาจากอาหารส่วนเกิน ที่อาจจะยังมีประโยชน์ในการนำมาบริโภค แต่ถูกทิ้งให้กลายเป็นขยะอาหาร

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุของการสูญเสียอาหารและขยะอาหารนั้น มีสาเหตุหลักมาจากประเภทวัตถุดิบ เทคโนโลยี และพฤติกรรมของผู้บริโภค หากพิจารณาตามขั้นตอนในห่วงโซ่อุปทานอาหารแบ่งสาเหตุการสูญเสียอาหารและขยะอาหารได้เป็น 5 ช่วง ได้แก่ 1) การสูญเสียอาหารในขั้นตอนการผลิต 2) การสูญเสียอาหารในขั้นตอนการเก็บรักษา 3) การสูญเสียอาหารในขั้นตอนการแปรรูปและบรรจุ 4) การสูญเสียอาหารในขั้นตอนการขนส่งและจัดจำหน่าย 5) การสูญเสียอาหารเมื่อถึงมือผู้บริโภค (ขวัญกนิษฐ์ อินทรตระกูล, ณัฐฐา เพ็ญสุภา, 2563: 6-15) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากความหลากหลายของสินค้าอาหารที่มากเกินไปจนความจำเป็นรวมทั้งขนาดของบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ซึ่งดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภค เมื่อคำนวณราคาและปริมาณแล้วถูกกว่าขนาดบรรจุภัณฑ์ขนาดเล็กหรือพอดี จนเป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถบริโภคได้หมดก่อนอาหารจะถึงกำหนดวันหมดอายุหรือเน่าเสีย ซึ่งการจัดเก็บอาหารในแต่ละสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ความชื้น แสง อุณหภูมิ ที่ไม่เหมาะสมก็ส่งผลต่อการเน่าเสียของอาหาร ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานอาหารที่สูงเกินไปทั้งในด้านการกำหนดน้ำหนัก ขนาด รูปร่าง และสี ทำให้อาหารที่ยังมีคุณภาพที่จะบริโภคได้ แต่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าวถูกคัดเลือกลงไป อีกประการที่สำคัญคือแนวโน้มของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ความอุดม

สมบูรณ์และความต้องการของผู้บริโภคที่มากเกินไป การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคตามสภาพรายได้และสภาพสังคมที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลต่อการจัดการอาหารในครัวเรือน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ จากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ก็ส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณขยะอาหารมากขึ้น เนื่องจากขาดโอกาสในการแบ่งปันอาหารระหว่างคนในครอบครัว (สาคร ศรีมุข, 2564: 3) และยังมีข้อมูลว่าการสูญเสียอาหารสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่การผลิต การเก็บเกี่ยวและเก็บรักษา การแปรรูป การกระจายสินค้าและการตลาด รวมทั้งการบริโภค แต่ปัญหาขยะอาหารจะเกิดขึ้นจากการกระจายสินค้าหรือการตลาดและการบริโภคนอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์ว่าทุกภูมิภาคทั่วโลกต้องประสบกับปัญหาการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร ที่จะส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ (สาคร ศรีมุข, 2564: 4-5) เช่น กรณีตัวอย่างสถานการณ์ขยะอาหารในสหรัฐอเมริกามีข้อมูลว่าในแต่ละปีมีขยะอาหารเกิดขึ้น คิดเป็น 35 ล้านตัน ในการผลิตอาหารที่ต้องกลายเป็นขยะ และในปี 2010 ครอบครัวอเมริกัน 1 ใน 4 รับประทานอาหารที่ยังสามารถบริโภคได้มีมูลค่าราว 1,484 เหรียญอเมริกันต่อปี ซึ่งมูลค่าของการสูญเสียที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการค้าปลีกและการบริโภคในอเมริกามีค่าราว 162 พันล้านเหรียญอเมริกัน (ประมาณการจากราคาค้าปลีก) และมีขยะอาหารที่นำไปยังหลุมฝังกลบขยะ ราว 1.3 พันล้านเหรียญอเมริกัน โดยอาหาร 3 ลำดับสูงสุดที่พบเป็นขยะ ลำดับแรกคือ กลุ่มเนื้อสัตว์ขนาดใหญ่ (หมู วัว) สัตว์ปีกและปลา ลำดับที่สองคือ ผัก และลำดับที่สาม คือ ผลิตภัณฑ์นม โดยเศรษฐกิจโลกต้องสูญเสีย 940 พันล้านเหรียญอเมริกันต่อปีสำหรับอาหารจำนวน 1 ใน 3 ของโลกที่ต้องกลายเป็นขยะอาหาร อีกทั้งยังมีพืชผักที่ปลูกประมาณ 7% ในแต่ละปีที่ไม่ได้เก็บเกี่ยวถูกทิ้งไว้ในฟาร์ม โดยพืชแต่ละชนิดแตกต่างกัน บางชนิดอาจสูงถึง 50% ประมาณ 80% ของการสูญเสียอาหารในอเมริกาเกิดขึ้นในระหว่างหรือหลังขั้นตอนการค้าปลีกของห่วงโซ่อุปทานอาหาร ประมาณว่าปริมาณของผักและผลไม้ในร้านขายปลีกที่สูญเสียในแต่ละปีมีมูลค่ามากถึง 15 พันล้านเหรียญอเมริกัน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560: 62) และกรณีตัวอย่างสถานการณ์ขยะอาหารในประเทศแคนาดามีรายงานในปี 2014 พบว่า ขยะอาหารในแคนาดาเกิดจากการบริโภคมากที่สุดร้อยละ 47% รองลงมาคือขั้นตอนกระบวนการผลิตถึง 20% การทำไร่นา 10% จากร้านค้าปลีก 10% จากภัตตาคารและโรงแรม 9% ที่เหลือคือจากการขนส่งและกระจายสินค้า (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560: 63-66) สำหรับประเทศไทยมีข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ ระบุว่าในปีพ.ศ. 2560 ไทยมีขยะอาหารคิดเป็นร้อยละ 64 ของปริมาณทั้งหมด หรือ 254 กิโลกรัมต่อคนต่อปี (SDG MOVE, 2564: ออนไลน์)

ผลกระทบจากปัญหาเกี่ยวกับปริมาณขยะอาหารและการสูญเสียอาหารนั้น ส่งผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปริมาณขยะอาหารและการสูญเสียอาหารที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมในหลายๆด้าน เช่น การจัดการขยะอาหารด้วยการฝังกลบ

(landfilling) จะก่อให้เกิดปริมาณก๊าซเรือนกระจก (greenhouse gas, GHG) (สาคร ศรีมุข, 2564: 6) นอกจากผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะอาหารแล้วยังมีผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ต้องคำนึงถึงเช่นกัน เพราะในแต่ละปีมูลค่าของขยะอาหารที่สูญเสียไปคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการสูญเสียทรัพยากรโดยไม่จำเป็น กล่าวคือ การสูญเสียอาหาร (Food Loss) เป็นความเสียหายหรือความไร้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นของทรัพยากรเพื่อการบริโภคที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการผลิตตลอดจนกลายเป็นอาหารที่พร้อมสำหรับการบริโภคของมนุษย์ ในขณะที่ขยะที่ยังคงสภาพเป็นอาหารเป็นทรัพยากรเพื่อการบริโภคที่ถูกทิ้งเนื่องจากไม่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นจากขั้นตอนการเตรียมเป็นอาหารเพื่อการให้บริการสำหรับการบริโภคที่ดี ของเหลือจากการบริโภคแล้วไม่เป็นที่ต้องการที่ดี หรือแม้แต่ทรัพยากรเพื่อการบริโภคที่ไม่สามารถจำหน่ายหรือสร้างมูลค่าในทางเศรษฐกิจได้จนหมดอายุไป (เกียรติพร อำไพ, 2561: 196)

สำหรับแนวคิดทั่วไปในการจัดการปัญหาขยะอาหารนั้นมีหลากหลายแนวคิดไม่ว่าจะเป็นแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะอาหารตามรูปแบบสากลโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ร่วมกับ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน โดยเรียงจากความสำคัญของทางเลือกจัดการอาหารเพื่อลดปริมาณขยะอาหารที่ภาครัฐควรสนับสนุนมากที่สุดไปยังทางเลือกที่ภาครัฐควรให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ

1) การป้องกัน (prevention) คือ การป้องกันการก่อให้เกิดขยะอาหาร โดยภาครัฐควรมีมาตรการการป้องกันการเกิดขยะอาหารในทุกชั้นของห่วงโซ่

2) การเพิ่มคุณประโยชน์ (optimization) คือ การป้องกันการทิ้งอาหารส่วนที่เกินความต้องการโดยไม่จำเป็น ด้วยการส่งต่ออาหาร (redistribution) ไปยังแหล่งต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย (1) การบริจาคอาหารส่วนเกินจากการจำหน่ายที่ยังไม่หมดอายุแต่ยังสามารถบริโภคได้ให้กับผู้มีความต้องการอาหาร และ (2) การนำอาหารส่วนเกินมาส่งต่อเพื่อนำไปเป็นอาหารสัตว์

3) การนำมาผลิตเพื่อใช้ใหม่ (recycle) คือ การนำขยะอาหารไปเข้ากระบวนการผลิตเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

4) การกำจัดเพื่อนำพลังงานมาใช้ใหม่ (recovery) คือ การนำขยะอาหารที่มีความชื้นต่ำมาเพื่อผลิตเป็นพลังงานความร้อน

5) การกำจัด (disposal) คือ การนำขยะอาหารที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้แล้วไปกำจัดอย่างถูกวิธี (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2562: 2-2)

นอกจากนี้ยังมีแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) โดยขยะอาหารเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายย่อยในข้อ 12.3 คือ การลดของเสียอาหาร (food waste) ของโลกลงครึ่งหนึ่ง

ในระดับค้าปลีกและผู้บริโภค และลดการสูญเสียอาหาร (food loss) ตลอดการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ภายในปี พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) ด้วย (SDG MOVE, 2559: ออนไลน์)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมายด้านนโยบายทางภาษี ซึ่งรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรจะเป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญในการหารายได้ของรัฐบาลเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ แต่ในอีกบริบทหนึ่ง “มาตรการจูงใจทางภาษี” (Tax Incentive) ยังถูกนำมาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเชิงนโยบายของรัฐบาลได้อีกทางหนึ่งด้วย (เชมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2560: 23) เช่น การหักลดหย่อนภาษี คือ การนำเงินได้พึงประเมินประเภทนั้นๆ มาหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด เหลือเป็นเท่าใดจึงนำไปคำนวณภาษีต่อไป, การยกเว้นภาษี คือ การยกเว้นเงินได้บางประเภทให้ไม่ต้องนำมาคำนวณรวมเพื่อเสียภาษี, การเครดิตภาษี เป็นกรณีที่กฎหมายอนุญาตให้นำจำนวนเงินเครดิตมาหักออกจากเงินภาษีที่จะต้องเสียโดยตรง โดยแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) เครดิตภาษีที่ขอคืนเป็นเงินได้ (Refundable Tax Credits) ผู้เสียภาษีที่มีเครดิตภาษีเหลืออยู่หลังจากนำไปหักภาษีที่ต้องเสียแล้ว ผู้เสียภาษีมีสิทธิขอคืนเป็นเงินได้ 2) เครดิตภาษีที่ไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้ (Non-refundable Tax Credits) ผู้เสียภาษีไม่มีสิทธินำเครดิตภาษีส่วนเกินไปขอคืนจากรัฐได้ (วาสนา สุขสมัย, 2552: 24-30) โดยขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบระบบการให้เครดิตภาษีของรัฐว่าจะให้เครดิตภาษีแบบใด

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอาหารของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอาหารของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอาหารของประเทศแคนาดา และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอาหารของประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 มาตรการทางกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกานับเป็นประเทศที่ประสบกับปัญหาขยะอาหารมีปริมาณมากและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก สหรัฐอเมริกามีการออกกฎหมาย Bill Emerson Good Samaritan Food Donation Act of 1996 โดยมีการกำหนดข้อจำกัดความรับผิดของผู้บริจาคอาหาร เพื่อส่งเสริมให้มีการบริจาคอาหารแก่องค์กรไม่แสวงหากำไรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการอาหารแก่ผู้ยากไร้ จนกระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2558 มีการออกกฎหมาย Protecting Americans from Tax Hikes (PATH) Act of 2015 (section 113) (Fobes, A., and Lawless, J., 2015: Online) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการลดหย่อนภาษีของรัฐบาลกลาง (federal tax) สำหรับการบริจาคอาหารและขยายสิทธิประโยชน์ทางภาษีครอบคลุมการบริจาคอาหารและเพิ่มอัตราการลดหย่อนจาก 10% เป็น 15% ส่วนประมวลรัษฎากรของประเทศสหรัฐอเมริกา (the Internal Revenue Code of 1986) ก็กำหนดมาตรการการลดหย่อนภาษีเงินได้สำหรับการบริจาคอาหารทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่มีการบริจาคสามารถยื่นเรื่องเพื่อขอลดหย่อนภาษีเงินได้ตามบทบัญญัติมาตรา

170 และบางมลรัฐการนำมาตรการเครดิตภาษีมาใช้ในการสร้างแรงจูงใจและให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี สำหรับการเครดิตภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เสียภาษีสามารถหักออกจากภาษีที่ค้างชำระได้โดยตรง มูลค่าของเครดิตภาษีขึ้นอยู่กับลักษณะของเครดิต เครดิตภาษีบางประเภทมอบให้กับบุคคลหรือธุรกิจ ซึ่งแตกต่างจากการหักเงินซึ่งลดจำนวนรายได้ที่ต้องเสียภาษี เช่น มลรัฐโอเรกอน (OREGON TAX INCENTIVES) มีการบัญญัติมาตรการเครดิตภาษีไว้ในกฎหมายระดับมลรัฐ

2.2 มาตรการทางกฎหมายประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดามีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการสร้างแรงจูงใจทางภาษีเพื่อจัดการขยะอาหารให้แก่ผู้เสียภาษีอากรในประเทศแคนาดาภายใต้ประมวลรัษฎากรของประเทศแคนาดา (Income Tax Act) โดยสามารถขอเครดิตภาษีเงินได้จากการบริจาคเงินหรือสิ่งของแก่องค์กรกุศลที่ได้รับการรับรองโดยสิทธิประโยชน์ทางภาษีนี้นับเป็นเครดิตประเภทไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้ (Federal and provincial or territorial non refundable tax credit) (Government of Canada, 2023: Online) เช่น กรณีตัวอย่างของรัฐออนแทรีโอซึ่งเป็นรัฐบาลท้องถิ่นที่มีการนำมาตรการทางภาษีมาใช้เพื่อลดปริมาณขยะอาหาร โดยมีการบัญญัติกฎหมาย Ontario regulation 153/14 : Community Food Program Donation Tax Credit for Farmers กำหนดผู้ที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากการได้รับเครดิตภาษีจากการบริจาคผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตขึ้นในรัฐออนแทรีโอให้แก่โครงการอาหารชุมชนที่ได้รับอนุญาต (eligible community food program) ในรัฐออนแทรีโอ โดยที่โครงการนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการจัดการและแจกจ่ายอาหารแก่สาธารณะหรือผู้ขาดแคลนโดยไม่หวังผลกำไร (Ontario Ministry of Finance, 2022: Online)

2.3 มาตรการทางกฎหมายประเทศไทย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายประเทศไทยมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะในกฎหมายโดยทั่วไปอยู่อย่างน้อย 3 ฉบับได้แก่ 1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ซึ่งกฎหมายฉบับนี้บัญญัติหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะได้บัญญัติไว้ในมาตรา 78 กำหนดให้การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัดการด้วยประการใดๆ เพื่อบำบัดและกำจัด ขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่เป็นของแข็งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น 2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการขยะไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนในการเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัดการด้วยประการใดๆ เพื่อบำบัดและกำจัดนั้น รวมไปถึงการกำหนด ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะและ 3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 กำหนดมาตรการเกี่ยวกับเรื่องการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสวนสาธารณะ ซึ่งสาระสำคัญของกฎหมายทั้งสามฉบับนี้เป็นการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ในเรื่องการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย รวมถึงการกำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการการจัดการขยะมูลฝอยเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายด้านภาษีของประเทศไทยนั้น พบว่าการจัดเก็บภาษีอากร เป็นสิ่งที่รัฐบาลเรียกเก็บจากประชาชนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการของภาครัฐและพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการนำมาตราการกฎหมายด้านภาษีมาเป็นเครื่องมือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบที่รัฐบาลต้องการ เช่น การลดอัตราภาษีอากรบางประเภท หรือยกเว้นการจัดเก็บภาษีเพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เศรษฐกิจมีอัตราเจริญเติบโตที่ดีหรือเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะมาตรการจูงใจทางภาษี (คุณลักษณะ ๓๕๔๙: ๒-๓) สำหรับประเทศไทยกำหนดมาตรการกฎหมายด้านภาษีที่สำคัญและการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของประเทศไทยไว้ในประมวลรัษฎากร เช่น การกำหนดให้บุคคลธรรมดาที่ต้องเสียภาษี สามารถใช้สิทธิลดหย่อน/ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เช่น ค่าลดหย่อนส่วนตัว ค่าลดหย่อนคู่สมรส ค่าลดหย่อนบุตร ค่าลดหย่อนบิดามารดา ค่าฝากครรภ์และทำคลอด ค่าเบี้ยประกันสุขภาพ เป็นต้น รวมถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการบริจาค เช่น เงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษา เงินบริจาคสนับสนุนโรงพยาบาลรัฐ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม จากตัวอย่างการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของประเทศไทยตามประมวลรัษฎากรนั้น ยังไม่พบว่ามีมาตรการเกี่ยวกับการจัดการขยะอาหารครัวเรือนแต่อย่างใด

จึงสามารถสรุปได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดามีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายภาษีเพื่อจัดการปัญหาขยะอาหาร โดยกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งการลดหย่อนภาษีและการเครดิตภาษีแตกต่างกันไป แต่ประมวลรัษฎากรของประเทศไทยไม่มีการกำหนดมาตรการบรรเทาภาระทางภาษีหรือการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในด้านที่เกี่ยวกับการจัดการขยะอาหารครัวเรือนไว้แต่อย่างใด ส่งผลให้ประเทศไทยไม่มีมาตรการกฎหมายภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพื่อลดปริมาณขยะอาหารครัวเรือนโดยตรง ซึ่งต่างจากกรณีศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถจัดการปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะอาหารครัวเรือน แยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะอาหารครัวเรือน

เมื่อสถานการณ์ปัญหาขยะอาหารจากครัวเรือนในประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการกำหนดมาตรการกฎหมายเพื่อบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาขยะอาหาร แต่อย่างไรก็ตามพบว่าประเทศไทยยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการที่ทำให้ไม่

สามารถจัดการปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะอาหารครัวเรือนของประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอย่างน้อย 3 ฉบับได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการสาธารณสุข, พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง แม้จะมีการกำหนดให้ครัวเรือนที่สร้างปริมาณขยะอาหาร เสียค่าธรรมเนียมในการให้บริการจัดการมูลฝอยตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 แต่กฎหมายเหล่านี้ยังคงเป็นกฎหมายในการจัดการขยะในภาพรวม ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับบทบัญญัติของการจัดการขยะอาหาร ไม่มีมาตรการทางภาษีที่เรียกเก็บจากครัวเรือนที่มีปริมาณขยะอาหารจำนวนมากหรือสร้างมาตรการแรงจูงใจทางภาษีเพื่อที่จะลดปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน

2. การกำหนดมาตรการกฎหมายด้านภาษีในการจัดการขยะอาหารครัวเรือน

จากการศึกษาหลักการของมาตรการกฎหมายภาษีตามประมวลรัษฎากรของประเทศไทย พบว่าประเทศไทยมีมาตรการกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) โดยกำหนดให้มีการจัดเก็บจากบุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่เสียภาษีซึ่งวิธีการคำนวณภาษีนั้นจะต้องนำเงินได้พึงประเมินมาหักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน เหลือเท่าใดถือเป็นเงินได้สุทธิ จึงนำไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้

เมื่อพิจารณามาตรการการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของประเทศไทยตามประมวลรัษฎากร พบว่าประเทศไทยมีการนำมาตรการเครดิตภาษีมาบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร โดยถือเป็นเครดิตภาษีที่ไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้ (Non-refundable Tax Credits) เนื่องจาก เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่นำมาคำนวณภาษีที่ต้องเสียเท่านั้น และเป็นการนำหลักการตามอนุสัญญาภาษีซ้อนหรือความตกลงเพื่อการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้ และส่วนใหญ่นำมาใช้กับกรณีของผู้เสียภาษีที่เป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 3 เตรส, มาตรา 60, มาตรา 69 ทวิ, มาตรา 69 ตรี โดยถือว่าภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เป็นมาตรการการเครดิตภาษี เนื่องจากภาษีที่เสียโดยหัก ณ ที่จ่าย กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นภาษีสุดท้าย (Final Tax) แต่ถือว่าเป็นภาษีล่วงหน้า (Advance Tax) หรือเครดิตภาษีในการคำนวณภาษี โดยหากคำนวณภาษีแล้วมีภาษีที่ต้องเสียมากกว่าจำนวนภาษีที่ถูกหัก ณ ที่จ่าย ต้องเสียภาษีเพิ่ม แต่ถ้ามีภาษีที่ต้องเสียน้อยกว่าจำนวนภาษีที่ถูกหัก ณ ที่จ่าย ก็มีสิทธิได้คืนจากส่วนต่างนั้น (ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, 2563: 25) ซึ่งไม่ได้ครอบคลุมถึงกรณีของผู้เสียภาษีที่เป็นบุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่เสียภาษีตามประมวลรัษฎากรมาตรการการเครดิตภาษี

ส่วนการกำหนดมาตรการการลดหย่อนภาษีของไทยนั้นกำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 47 โดยมีการกำหนดให้บุคคลธรรมดาผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อนกรณีต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น การหักลดหย่อนที่เกี่ยวกับการศึกษา การสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การลดหย่อนเงินบริจาคการกุศล หรือการยกเว้นภาษีจากรายจ่ายที่จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จ่ายประกันสุขภาพ/

ประกันชีวิต หรืออาจแบ่งได้เป็นค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว ค่าลดหย่อนภาษีกลุ่มประกัน เงินออม และการลงทุน ค่าลดหย่อนภาษีกลุ่มเงินบริจาค โดยค่าลดหย่อนกลุ่มบริจาค่นั้นกล่าวถึง เงินบริจาคทั่วไป เงินบริจาคเพื่อการศึกษา การกีฬา การพัฒนาสังคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ และบริจาคเพื่อสถานพยาบาลของรัฐ เงินบริจาคให้กับพรรคการเมือง ซึ่งการที่จะได้รับการส่งเสริมหรือสิทธิประโยชน์ทางภาษีในด้านใดนั้น จะต้องมีการปฏิบัติตามขั้นตอน เงื่อนไขและข้อบังคับตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด แต่อย่างไรก็ตาม จากบทบัญญัติดังกล่าว โดยเฉพาะมาตรา 47 (7) กำหนดให้หลังจากที่ได้หักค่าลดหย่อนบางประการตามที่ได้กล่าวมาแล้ว เหลือเท่าใด หากมีการบริจาคเงินให้แก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาของทางราชการ (มาตรา 47 (7) (ก)), บริจาคเป็นสาธารณประโยชน์แก่องค์กรหรือสาธารณกุศล หรือแก่สถานพยาบาล และสถานศึกษา อื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เงินบริจาค่นั้นย่อมสามารถนำมาหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือจากการหักค่าลดหย่อนอื่นๆ แล้ว ซึ่งการหักลดหย่อนภาษีตามมาตรานี้ จึงยังไม่ครอบคลุมไปถึงการลดหย่อนภาษีจากการจัดการขยะอาหาร ครว้เรือนแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่ามาตรา 47 (7) กำหนดให้การบริจาคที่สามารถนำมาลดหย่อน ภาษีได้นั้นต้องเป็นเฉพาะกรณีที่เป็น “เงินบริจาค” จึงหมายความว่า การบริจาดดังกล่าวที่จะสามารถนำมาหัก ลดหย่อนภาษีได้นั้น จะต้องเป็นการบริจาคเป็น “จำนวนเงิน” เท่านั้น ไม่ได้หมายความว่ารวมถึงการบริจาค สิ่งของที่จะนำมามูลค่าของทรัพย์สินหรือสิ่งของมาคำนวณเพื่อหักเป็นค่าลดหย่อน แต่อย่างใด

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

ตามที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดามีการนำมาตรการทางภาษีมาใช้แก้ปัญหาปริมาณ ขยะอาหารที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในแต่ละประเทศ โดยกำหนดมาตรการทางภาษีที่แตกต่างกันไปตามความ เหมาะสมของประเทศนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการเครดิตภาษีและมาตรการการลดหย่อนภาษี และแม้ว่า ประเทศไทยจะมีประมวลรัษฎากรที่กำหนดมาตรการบรรเทาภาระทางภาษีเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตามยังคงไม่ ครอบคลุมถึงมาตรการด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อลดปริมาณขยะอาหาร จึงแยกพิจารณาการกำหนด มาตรการด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อลดปริมาณขยะอาหารเพื่อพิจารณาการพัฒนากฎหมาย 2 แนวทาง ดังนี้

1. การกำหนดมาตรการเครดิตภาษีเพื่อลดปริมาณขยะอาหาร

จากการศึกษากรณีตัวอย่างของต่างประเทศที่มีการนำมาตรการเครดิตภาษีมาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจ ในการจัดการขยะอาหารและให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมจัดการขยะอาหารในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน และมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ การนำมาตรการเครดิตประเภทไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้ (non refundable tax credit) โดยให้นำมาคำนวณภาษีหักออกจากภาษีที่ต้องเสีย และครอบคลุมทั้งกรณีผู้มีเงินได้ที่เป็นคน บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยมีหลักเกณฑ์ที่จะได้รับสิทธิประโยชน์จากการเครดิตภาษี คือ ต้องมีการบริจาค

อาหารให้แก่องค์กรการกุศลที่กฎหมายให้การรับรอง หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่กฎหมายให้การรับรอง เช่นเดียวกัน เพื่อที่จะให้องค์กรเหล่านี้สามารถนำอาหารส่วนเกินไปแจกจ่ายอาหารแก่สาธารณะหรือผู้ขาดแคลน ถือเป็นการลดปริมาณขยะอาหารที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมาก

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยสามารถนำมาตราการเครดิตภาษีนี้มาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะอาหารและให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมจัดการขยะอาหารในลักษณะเดียวกับกรณีของต่างประเทศ และหากมีการนำมาตราการเครดิตภาษีดังกล่าวมาใช้ได้จริงจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาขยะอาหารจากครัวเรือนได้รับความสนใจและประชาชนจะให้ความสำคัญกับการจัดการขยะอาหารมากขึ้น เนื่องจากมาตรการเครดิตภาษี เมื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการคำนวณภาษีแล้ว จะช่วยลดอัตราภาษีที่ต้องเสียได้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประมวลรัษฎากรของประเทศไทยจะมีการบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการเครดิตภาษีเอาไว้ แต่ก็ยังเป็นเพียงเฉพาะการหักภาษี ณ ที่จ่ายและกรณีเครดิตปันผลตามที่ได้กล่าวมา ซึ่งยังไม่มีครอบคลุมไปถึงการเครดิตภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอาหารแต่อย่างใด หากจะนำมาตราการเครดิตภาษีมาใช้จะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราเครดิตภาษี ตลอดจนการกำหนดขั้นตอนในการยื่นขอเครดิตภาษี โดยหลักเกณฑ์และอัตราเครดิตภาษีต้องมีความชัดเจน เป็นธรรม และหากมีมาตรการเครดิตภาษีในอัตราที่มากเกินไป อาจส่งผลเป็นการลดรายได้จากภาษีทางตรงที่รัฐบาลจะได้รับ ซึ่งข้อดีของการมีมาตรการเครดิตภาษี คือ ถือเป็นการหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจและให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้เสียภาษีทางตรง แต่ก็อาจมีขั้นตอนที่สร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้เสียภาษีในการดำเนินการเพื่อขอรับเครดิตภาษี อีกทั้งยังต้องกำหนดอัตราภาษีสำหรับการรับสิทธิประโยชน์จากการเครดิตภาษีในกรณีต่างๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นไปตามหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี ซึ่งการกำหนดอัตราเครดิตภาษีนี้นั้นจะต้องคำนึงถึงหลักของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำมาตราการเครดิตภาษีมาใช้ในการแก้ปัญหาขยะอาหารของประเทศไทย เห็นว่า ประเทศไทยยังไม่มีมีการนำเครดิตภาษีประเภทชนิดของคืนเป็นเงินได้มาใช้ มีแต่ในกรณีการหักภาษี ณ ที่จ่ายและกรณีเครดิตปันผล สำหรับผู้เสียภาษีที่เป็นนิติบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการเครดิตภาษีที่เป็นมาตรการทางภาษีที่ให้แก่ผู้เสียภาษีเพื่อบรรเทาภาระภาษี (วาสนา สุขสมัย, 2551: 30) เพราะเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร หรือเครดิตภาษีเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร ซึ่งหมายถึง สิทธิการได้รับคืนเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร เนื่องจากการเก็บภาษีเงินปันผลไว้แล้ว และเครดิตภาษีที่ได้รับคืนนั้น ถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ให้มาคำนวณภาษี

2. การกำหนดมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อลดปริมาณขยะอาหาร

จากการศึกษากรณีตัวอย่างของต่างประเทศที่มีการนำมาตราการลดหย่อนภาษีมาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะอาหาร พบว่า มาตรการการลดหย่อนภาษีจะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะอาหาร แต่ประเทศไทยยังไม่มีมีการกำหนดการลดหย่อนภาษีที่ครอบคลุมถึงการบริจาค

อาหารส่วนเกิน และกลายเป็นขยะอาหาร ซึ่งนับว่าเป็นการเพิ่มปริมาณขยะอาหาร เช่นกรณีประเทศสหรัฐอเมริกา มีการนำมาตรการลดหย่อนภาษีมาใช้ โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย **Protecting Americans from Tax Hikes (PATH) Act of 2015** ครอบคลุมการบริจาคอาหารและมีการกำหนดเงื่อนไขในการได้รับสิทธิประโยชน์อย่างชัดเจนว่าหากจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีนี้นั้นจะต้องดำเนินการบริจาคอาหารแก่องค์กรการกุศลให้รวมถึงการบริจาคแก่หรือการบริจาคเพื่อใช้ในการดำเนินงานของธนาคารอาหาร แต่สำหรับประเทศไทย แม้ว่าจะมีการบัญญัติมาตรการลดหย่อนภาษีไว้ในประมวลรัษฎากร ก็เป็นเพียงการกำหนดสิทธิประโยชน์ในการบริจาคเงินเพื่อการพัฒนาสังคม เพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าหมายถึงการบริจาคอาหารอย่างเช่นกรณีศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากจะนำมาตรการลดหย่อนภาษีมาใช้กับกรณีของประเทศไทย อาจจะต้องคำนึง การกำหนดหลักเกณฑ์ขอรับสิทธิประโยชน์จากมาตรการการลดหย่อนภาษีที่มีความชัดเจนไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ อัตราการลดหย่อนภาษีที่เหมาะสม กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้เกิดการลดปริมาณขยะอาหารได้จริงในทางปฏิบัติด้วย แม้ว่ามาตรการลดหย่อนภาษีจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสามารถลดภาระภาษีหรืออาจไม่ต้องรับภาษีเลย แต่อีกด้านหนึ่งที่ต้องพิจารณาหากจะนำมาตรการลดหย่อนภาษีมาใช้จำเป็นต้องพิจารณาถึงผลในทางปฏิบัติในการกำหนดอัตราการลดหย่อนภาษีที่เป็นจริงได้ และต้องคำนึงถึงโครงสร้างทางภาษี รวมถึงรายได้ของรัฐบาล ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากภาษีอากรที่รัฐเก็บจากประชาชน เพราะหากกำหนดมาตรการการลดหย่อนในอัตราที่ไม่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม อาจส่งผลเป็นการลดรายได้จากภาษีทางตรงที่รัฐบาลจะได้รับ ซึ่งอาจกระทบต่อการนำเงินภาษีไปใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะในด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

เมื่อประเทศไทยยังไม่มีกำหนดผู้ที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีจากการมีส่วนร่วมในการจัดการ และลดปริมาณขยะอาหารจากครัวเรือน เนื่องจากประมวลรัษฎากรไม่ได้กำหนดบทบัญญัติไว้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หากต้องกำหนดผู้ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีในกรณีนี้ จึงต้องกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษี บุคคลธรรมดาเป็นผู้ได้รับสิทธิประโยชน์ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา และกำหนดสิทธิประโยชน์กรณีบุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่เสียภาษีที่จะได้รับหากมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะอาหาร เช่น การบริจาคอาหารส่วนเกินที่เหลือจากการบริโภคให้แก่องค์กรการกุศล สามารถนำมาเป็นอัตราการลดหย่อนภาษีได้ หรือหากครัวเรือนของผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีการดำเนินการคัดแยกขยะอาหารสำหรับกำจัดอย่างถูกวิธี สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ ดังนี้

1. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรของประเทศไทย

ผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขปรับปรุง มาตรา 47 ประมวลรัษฎากร โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การลดหย่อนภาษีจากการบริจาคและกำจัดขยะอาหารเป็น (8) ความว่า “

“บุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่เสียภาษี มีการบริจาคอาหารส่วนเกินที่เหลือจากการบริโภคและจะกลายเป็นขยะอาหาร แต่มีการบริจาคอาหารส่วนเกินนั้นให้แก่องค์กรสาธารณกุศล หรือหากบุคคลธรรมดาที่ดำเนินการคัดแยกขยะอาหารสำหรับการกำจัดอย่างถูกวิธี มีสิทธินำมูลค่าอาหารมาหักเงินลดหย่อนภาษีได้ไม่เกินร้อยละสิบของเงินได้สุทธิ”

ทั้งนี้ การกำหนดอัตราการลดหย่อนไม่เกินร้อยละ 10 นั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้บริโภคแต่ละครัวเรือนซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมลดปริมาณขยะอาหารให้มากขึ้น ซึ่งถือเป็นมาตรการอุดหนุน (Subsidy) เป็นการสนับสนุนการลดมลพิษหรือช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะหากกำหนดในอัตราที่น้อยเกินไปก็จะไม่บรรลุเป้าหมายในการสร้างแรงจูงใจหรือสนับสนุนให้ประชาชนในครัวเรือนลดปริมาณขยะอาหารลงแต่อย่างใด

เนื่องจากตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดสิทธิประโยชน์ในกรณีที่เป็นเงินบริจาคทั้งการสนับสนุนการศึกษา เงินบริจาคเพื่อสาธารณะประโยชน์ กำหนดลดหย่อนเพียง 2 เท่าของที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่น และในกรณีที่เงินบริจาคทั่วไป หักลดหย่อนได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่น จึงเห็นว่าอัตราการหักลดหย่อนที่เป็นสิทธิประโยชน์จากการบริจาคอาหารให้แก่องค์กรการกุศลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ควรกำหนดอัตราการลดหย่อนไม่เกินร้อยละ 10 นั้น จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ครัวเรือนร่วมจัดการปัญหาขยะอาหารที่มาจากครัวเรือนได้

รวมถึงการแก้ไขกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีในบทบัญญัติมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร โดยเฉพาะมาตรา 47 (7) ที่กำหนดเพียงค่าลดหย่อนภาษีที่เป็น “เงินบริจาค” ซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนเงินตามจริงที่สามารถนำมาลดหย่อนได้เท่านั้น ไม่ได้หมายความว่ารวมถึงการบริจาคสิ่งของที่จะนำมูลค่าของทรัพย์สินหรือสิ่งของมาคำนวณเพื่อหักเป็นค่าลดหย่อน จึงจำเป็นต้องแก้ไขถ้อยคำให้ครอบคลุมไปถึงการบริจาคอาหารหรือมูลค่าของทรัพย์สินตามจริงที่มีการบริจาคให้สามารถนำมาลดหย่อนได้ ซึ่งต้องกำหนดบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงการบริจาคอาหารจากครัวเรือน คือ อาหารที่ยังมีคุณภาพดีเหมาะสำหรับการบริโภคของผู้บริโภคแต่ยังไม่ได้มีการบริโภค หรือเป็นอาหารส่วนเกินความต้องการของผู้บริโภคในครัวเรือน เช่น ของสดที่รับประทานไม่ทัน หรืออาหารแห้ง อาหารกระป๋อง ที่เลยกำหนดวันที่ควรบริโภคก่อน (best before) แต่ยังไม่หมดอายุ เป็นต้น หากมีการบริจาคให้แก่องค์กรการกุศลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ก็สามารถนำค่าลดหย่อนภาษีได้

2. การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการลดปริมาณขยะอาหาร

ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายตามข้อเสนอแนะข้างต้นสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงนั้น จำเป็นต้อง กำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และกำหนดอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการจัดเก็บภาษี กำกับดูแลการบริจาดอาหารให้แก่องค์กรการกุศล รวมถึงวิธีการกำจัดขยะอาหารที่ต้องทำตามหลักสุขาภิบาล ตลอดจนการกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรการกฎหมาย เช่น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้มีความอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการบริจาดอาหารให้แก่องค์กรการกุศลในพื้นที่ นอกเหนือจากหน่วยงานที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการปัญหาขยะอาหารโดยเฉพาะ และการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภคแต่ละครัวเรือนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของปัญหาขยะอาหาร รวมถึงแนวทางการกำจัดขยะอาหารที่ต้องทำตามหลักการ เช่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมลดขยะ ความสำคัญของการคัดแยกขยะอาหาร ความรู้ในการนำขยะกลับมาใช้ใหม่หรือนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น เช่น นำไปเป็นพลังงานชีวมวล ผลิตเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ ตลอดจนความเข้าใจที่ต้องเกี่ยวข้องกับกำจัดขยะอาหารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภคในการลดการก่อกมลพิษและเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ลดการก่อกมลพิษ คือ ลดปริมาณขยะอาหาร รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ประชาชน ผู้ผลิต ผู้บริโภค ตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมที่จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ปัญหาขยะอาหารที่เพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเก็บข้อมูลปริมาณขยะอาหารอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการปัญหาขยะอาหารทั้งแนวนโยบายของรัฐและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการปัญหาขยะอาหารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

ดังนั้น จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาขยะอาหารที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นการจัดการขยะอาหารเป็นปัญหาที่สำคัญ หากมีการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนเพื่อพัฒนามาตรการทางกฎหมายด้านภาษีเพื่อการส่งเสริมการลดปริมาณและการจัดการขยะอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการการจัดเก็บภาษีและมาตรการบรรเทาภาระทางภาษีหรือมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษีจะช่วยให้สามารถจัดการปัญหาขยะอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนบรรลุเป้าหมาย ที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายย่อยในข้อ 12.3 คือ การลดของเสียอาหาร (food waste) อันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). *Hate Waste ขยะใครใครก็ไม่รัก* (“เรื่องของขยะกับพลเมือง”), 62.
- กรีนพีซประเทศไทย. (2563). ขยะอาหาร : ปัญหาที่ถูกซ่อนในระบบอุตสาหกรรมอาหาร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา <https://www.greenpeace.org/thailand/story/17905/food-agriculture-food-waste>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). ขยะอาหาร' ตัวการ 'ภาวะโลกร้อน' ที่หลายคนมองข้าม. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2565. แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/social/954409>
- เกียรติพร อำไพ. (2561). การใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรเพื่อการบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ: เครื่องมือลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน. รายงานสืบเนื่องจากการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี 2561, 196.
- ขวัญกนิษฐ์ อินทรตระกูล และณัฐฐา เพ็ญสุภา. (2563). การสูญเสียอาหารและขยะอาหารในประเทศไทยและแนวทางการแก้ปัญหา. *วารสารเกษตรนเรศวร*. 17 (2), 6-15.
- เชมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ (2560). *โครงการวิจัยการศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง*, 23.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (2563). *คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร*. (พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร.
- ดุยลักษณ์ ตราชูธรรม. (2549). *หลักกฎหมายภาษีอากร (The Principle of Tax Law)*. กรุงเทพมหานคร.
- วาสนา สุขสมัย. (2552). *การนำระบบเครดิตภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนระบบการหักลดหย่อน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2562). *การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาหารส่วนเกิน เพื่อลดปัญหาขยะอาหารที่เหมาะสมกับประเทศไทย*.
- สาคร ศรีมุข. (2564). *ปัญหาและการจัดการขยะอาหาร*. สำนักวิชาการ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 4-5.
- Aaron Fobes, Julia Lawless. (2015). *PATH Act Provides Critical Tax Relief and Stability for American Families and Job Creators*. Online. Retrieved March 30, 2022. From : <https://www.finance.senate.gov/chairmans-news/path-act-provides-critical-tax-relief-and-stability-for-american-families-and-job-creators>
- Food and Agriculture organization of the United Nations. (2019). *Technical Platform on the Measurement and Reduction of Food Loss and Waste*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา <https://www.fao.org/platform-food-loss-waste/food-waste/introduction/en>

- Government of Canada. (2023). Line 34900 - Donations and gifts. *Online*. Retrieved April 14, 2022. From : <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/tax/individuals/topics/about-your-tax-return/tax-return/completing-a-tax-return/deductions-credits-expenses/line-34900-donations-gifts.html>
- Ontario Ministry of Finance. (2022). Community food program donation tax credit for farmers. *Online*. Retrieved April 15, 2022. From : <https://www.ontario.ca/page/community-food-program-donation-tax-credit-farmers>
- SDG MOVE. (2559). Goal 12: Responsible Consumption and Production. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา <https://sdgmove.wordpress.com/2016/10/07/goal-12-responsible-consumption-and-production/>
- SDG MOVE. (2564). อ่าน E-Book ‘Food Waste’ จาก กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม แล้วขยะอาหารจะไม่ใช่อุปสรรคอีกต่อไป. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา <https://www.sdgmove.com/2021/02/22/e-book-food-waste/>